

דגם תשובות – בית, חינוך ומשפחה, מס' 005371, קיץ תשפ"ג

הערה למעריכים: הכתוב בסוגריים מרובעים אינו מחייב את הנבחנים.

פרק ראשון

על הנבחנים לענות על ארבע מן השאלות 1–5.

1. יצר ויצירה

- א. (1)** הקושיה: וכי אפשר לומר שיצר הרע הוא טוב מאוד?
התשובה: אילו לא היה באדם יצר הרע הוא לא היה בונה בית, לא היה נושא אישה, לא היה מוליד ולא היה נושא ונותן.
(2) תוצאת הניסיון הייתה שלא הצליחו למצוא ביצה בת יומה בכל ארץ-ישראל.
בלי יצר הרע לא נוצרים חיים חדשים, העולם עומד מלכת, כתשובת המדרש.
(עמ' 33–34)
- ב. (1)** אדם מטבע ברייתו עלול לחטוא, בהיותו בעל גוף ויצר גופני הדוחף לחטא. אנן: המלחמה עם היצר קשה ולא תמיד מנצחים בה (עמ' 33; 53).
(2) המעלה של בעל התשובה גבוהה משל צדיק גמור, וכן של הכובש לעומת הישר מטבעו. אנן: מהות הקימה של הצדיק היא דרך "שבע נפילות" שלו (עמ' 33; 52).

2. מתי להינשא?

- א. (1)** לפני שאדם נושא אשה הוא צריך שתהיה לו מלאכה המפרנסת אותו.
(2) כי בפרשת כי תבוא מדובר בקללות ולפיהן כשמעשיו של האדם הפוכים הוא לא יצליח.
(עמ' 60–61)
- ב. –** רגילות המחשבה מביאה את האדם לידי עבירה.
– הרהורי עבירה פוגמים בלב ובנפש, אך העושה עבירה אין מחשבתו טרודה כל כך.
(עמ' 62)
- ג. –** מרבית הנערים אינם כשירים לנישואין בגיל צעיר. חסרות להם בגרות רגשית וגם אחריות לנהל משפחה (עמ' 58).
– אין זה מומלץ להיכנס למערכת הנישואין ללא עולם רוחני בסיסי (עמ' 59).
– יש להתחתן מתוך אחריות גם בתחום הכלכלי (עמ' 61–62).
– אם מטרת הנישואין בגיל צעיר היא רק כדי שלא להיכשל בעבירה – יש להימנע מהם כי גם זוגות נשואים ובוגרים מתמודדים עם אתגרים, והנישואין כשלעצמם אינם יכולים להיות "פתרון" (עמ' 63–64).
[הערה למעריכים: על התלמידים לכתוב נימוק אחד].

3. קידושין ונישואין

- א. (1)** אינו מותר; קשור.
(2) בני הזוג אינם מותרים זה לזה בהיבט הפיזי, אך הקשר הנפשי והרוחני החדש ביניהם מתחיל להתרקם משעת האירוסין.
(עמ' 71)
- ב. (1)** – כדי לא לבייש את מי שאינו יודע לברך.
– מחשש שבשל טרדת החתן הוא לא יתכוון כראוי.
(עמ' 72)
- (2)** – הטבעת תהיה בידה של האישה תמיד למזכרת.
– הטבעת היא עגולה ואין לה סוף, כך הברית בין האיש לאישה היא ברית עולם ואין לה סוף.
(עמ' 73–74)

4. בניית הבית

א. (1) איש ואשה שזכו – שמו של הקב"ה שוכן ביניהם, והרמז לכך הוא באות י' שבמילה איש ובאות ה' שבמילה אשה שהן אותיות משמו של הקב"ה. איש ואשה שלא זכו – הקב"ה מסלק שמו מהם (אות י' ואות ה') ונשארים רק אש ואש.

- (2) – הדבר הנכסף ביחסי איש ואישה הוא ששכינה תשרה ביניהם ["זכו" – לשון זכייה, השגה של דבר נכסף].
 – אם יש לאיש ולאשה זכויות אז שכינה תשרה ביניהם ["זכו" – לשון זכות העומדת לאדם].
 – אם איש ואישה זיכנו את עצמם (אָן: את היחסים ביניהם) אז שכינה תשרה ביניהם ["זכו" – לשון זיכון ועידון].

[הערה למעריכים: על התלמידים להסביר את הביטוי "זכו – שכינה ביניהן" על פי אחד מן הפירושים.]
 (עמ' 100–101)

ב. (1) החושך יוצר אווירה קודרת ועלולות להתעורר מריבות בבית. הדלקת הנרות בערב שבת ממלאת את הבית אור ושמחה.

(2) כאשר אין ידה של המשפחה משגת לקנות גם נר שבת וגם יין לקידוש – קניית נר שבת עדיפה משום שלום בית. אָן: כאשר אין ידה של המשפחה משגת לקנות גם נר שבת וגם נר חנוכה – קניית נר שבת עדיפה משום שלום בית.

(עמ' 102–103)

ג. קושי: וכי רק לתחילת חיי הנישואין יש צורך בציווי זה? ומה לאחר השנה הראשונה?
 תירוץ: לאחר שנה שלמה של קיום הציווי יכיר הבעל בחשיבות של בניין שלום הבית וישמח את אשתו מרצונו כל ימי חייו.
 (עמ' 104)

5. חובות ביחסי הורים וילדים

א. יהושע בן גמלא תיקן שיהיו מושיבים מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסים את התינוקות ללמוד בגיל שש או שבע (עמ' 168).

- ב. (1) – סוג האומנות צריך להיות מותאם ליכולותיו וכישוריו של הבן.
 – סוג האומנות יש בו לתת קיום וחיות לבן באותו זמן ובאותו מקום.
 (2) עד שיוכל הבן להתפרנס ולעמוד ברשות עצמו ולא יהיה מעמסה על אחרים, ואפילו אם הבן כבר גדול.
 (עמ' 169–170)

- ג. (1) כשהילד אינו מבין; כשהילד מבין.
 (2) כשהילד אינו מבין – חיוב קיום המצוות של הילד מוטל על האב.
 כשהילד מבין – חיוב קיום המצוות של הילד מוטל גם על הילד עצמו.
 (עמ' 172–173)

פרק שני

על הנבחרים לענות על שלוש מן השאלות 6–10.

6. "טובים השניים מן האחד"

- א. – שהשאיפות והמטרות שלהם משותפות.
– שהם יכולים לקיים משפחה, לגדל ולחנך ילדים בשותפות מלאה.
[הערה למעריכים: לקבל תשובות מתאימות נוספות].
(עמ' 17)
- ב. 'מצא' – האם יש הרגשה של השלמה ושלמות? או 'מוצא' – אם ההרגשה היא הפוכה (עמ' 18–19).
- ג. האיש והאישה שווים בצלם א-לוהים שבהם.
הם משלימים זה את זה באיברייהם השונים שעושים יחד את בניין האדם. שניהם יחד הם גילוי שלם של צלם א-לוהים של האדם בעולם הזה, ושניהם גם אחראים לקיום הדורות.
(עמ' 21)

7. כתובה

- א. (1) שטר שבו כתובות התחייבויות של האיש לאשתו בזמן היותם נשואים, וכן התחייבויות למצבים שבהם יסתיימו הנישואים (מיתת האיש או גירושין).
(2) כדי שלא תהא האישה קלה בעיני בעלה לגרשה בשעת כעס או מכל סיבה אחרת [ההתחייבות הממונית תעצור את האיש מלהחליט החלטות פזיזות ובלתי שקולות].
(עמ' 91)
- ב. קוראים את הכתובה בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין [מייד לאחר שאמר החתן: "הרי את מקודשת לי..." וענד לכלה את הטבעת].
קריאת הכתובה בשלב זה נועדה להפריד בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין.
(עמ' 75)
- ג. העותק השני מופקד במשרדי הרבנות, למקרה שיאבד העותק שבידי הכלה ויוכלו להסתמך על עותק זה (עמ' 76).

8. מצוות עונה

- א. (1) אישה שנושא האדון נוסף על האמה העבריה.
(2) שארה – מזונותיה. כסותה – בגדיה. עונתה – חיי אישות עימה.
(עמ' 118)
- ב. (1) אם רואה שאשתו מתאוה לו.
(2) כאשר הם שיכורים או עצלנים או עצבניים או שאינם רוצים.
[הערה למעריכים: על התלמידים לכתוב מצב אחד].
טעם: קיום חיי אישות צריך להיות ברצון שניהם ובשמחתם.
(עמ' 121)

9. טומאה וטהרה

- א. – כל הגוף צריך להיות במים בבת אחת.
– שלא תהיה חציצה בין הגוף ובין המים.
(עמ' 134)
- ב. (1) – בני הזוג עלולים להקל במקום של איסור ולעבור על איסור תורה.
– בני הזוג עלולים לאסור על עצמם יותר מן הנצרך באופן שיצמצם את ימי הטהרה ויפגע בזוגיות שלהם.
(עמ' 140)
- (2) לקבל כל תשובה מתאימה.

10. שאלות קצרות

על הנבחרים לענות על שניים מן הסעיפים א-ג.

- א. (1) רבי יהודה החסיד השווה את גרימת הבושה לאחר לרצח.
- (2) רמזו לנשי רעיהם רמיזות של ניאוף. א: הגביהו את קולם כדי שהנשים ישמעו אותם ויתעורר יצרן אליהם. (עמ' 46-47)
- ב. העדים צריכים להתבונן היטב במתן הטבעת ולשמוע את החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי..." (עמ' 74).
- ג. - אישה נשואה צריכה לקלוע את שער ראשה.
- אישה נשואה צריכה לכסות את שער ראשה. (עמ' 144)

פרק שלישי

על הנבחרים לענות על שלוש מן השאלות 11-15.

11. "טובים השניים מן האחד"

- א. - שהשאיפות והמטרות שלהם משותפות.
- שהם יכולים לקיים משפחה, לגדל ולחנך ילדים בשותפות מלאה. [הערה למעריכים: לקבל תשובות מתאימות נוספות.] (עמ' 17)
- ב. 'מצא' - האם יש הרגשה של השלמה ושלמות? או 'מוצא' - אם ההרגשה היא הפוכה (עמ' 18-19).
- ג. האיש והאישה שווים בצלם א-לוהים שבהם.
- הם משלימים זה את זה באיבריהם השונים שעושים יחד את בניין האדם. שניהם יחד הם גילוי שלם של צלם א-לוהים של האדם בעולם הזה, ושניהם גם אחראים לקיום הדורות. (עמ' 21)

12. כתובה

- א. (1) שטר שבו רשומות התחייבויות של האיש לאשתו בזמן היותם נשואים, וכן התחייבויות למצבים שבהם יסתיימו הנישואים (מיתת האיש או גירושין).
- (2) כדי שלא תהא האישה קלה בעיני בעלה לגרשה בשעת כעס או מכל סיבה אחרת [ההתחייבות הממונית תעצור את האיש מלהחליט החלטות פזיזות ובלתי שקולות]. (עמ' 91)
- ב. את הכתובה קוראים בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין [מייד לאחר שאמר החתן: "הרי את מקודשת לי..." וענד לכלה את הטבעת].
- קריאת הכתובה בשלב זה נועדה להפריד בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין. (עמ' 75)
- ג. העותק השני מופקד במשרדי הרבנות למקרה שיאבד העותק שבידי הכלה ויוכלו להסתמך על עותק זה (עמ' 76).

13. התנהלותה של משפחה

- א. (1) - היחס של לבן אליו השתנה.
- ה' ציווה אותו לחזור לארץ כנען.
- (2) - לשכנע את הנשים להיפרד מאביהן וללכת איתן.
- שהנשים יסכימו וישמעו בקול ה'.
- (3) אפשר ללמוד שכאשר אדם רוצה לשנות, לשפר ולייעל את ההתנהלות המשפחתית - יפעל באמצעות שכנוע ושיתוף פעולה ולא באמצעות ציווי או כפייה. (עמ' 183-184)
- ב. (1) לקבוע זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה. א: צריך לייחד עת קבוע ללימוד תורה בכל יום שלא יעבירונו בשום פעם אף אם הוא סבור להרוויח הרבה.
- (2) יהיה עליו כמו חוב וישלימנו בלילה. (עמ' 186)

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. (1) איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב": לא לחבק את אשתו, לא לנשק אותה, לא לדבר עימה דברים בטלים, לא תישן עימו (בבגדיה) על המיטה.
[הערה למעריכים: על התלמידים לכתוב שני איסורים.]
- (2) מסמיכות זו לומדים שבחיי משפחה יש תקופות שעל האיש לחיות עם אשתו כאילו היו אח ואחות.
(עמ' 209–210)
- ב. – כל הגוף צריך להיות במים בבת אחת.
– שלא תהיה חציצה בין הגוף ובין המים.
(עמ' 212)

15. שאלות קצרות

- על הנבחרים לענות על שניים מן הסעיפים א–ג.
- א. (1) רבי יהודה החסיד השווה את גרימת הבושה לאחר לרצח.
(2) רמזו לנשי רעיהם רמיזות של ניאוף. אָן: הגביהו את קולם כדי שהנשים ישמעו אותם ויתעורר יצרן אליהם.
(עמ' 46–47)
- ב. העדים צריכים להתבונן היטב במתן הטבעת ולשמוע את החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי..." (עמ' 74).
- ג. שארה – מזונותיה. כסותה – בגדיה. עונתה – חיי אישות עימה (עמ' 198).